

Олексій ТАРЧИНЕЦЬ¹,

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
кафедри економіки, обліку і оподаткування

ORCID ID: 0009-0004-2146-5875

¹ Національний університет «Чернігівська політехніка»

Прийняття: 20/11/2025
Рецензія: 30/11/2025
Публікація: 30/12/2025

DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2025-4-23>

НАРОЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

JEL Класифікатор:
E22

This is an Open Access
article distributed
under the terms
of the [Creative Commons
CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Тарчинець О.,
2025

У статті проведено системний аналіз теоретичних підходів щодо визначення інвестиційного потенціалу та обґрунтовано його стратегічну роль у системі антикризового управління національною економікою. Зокрема акцентується увага на тому, що в умовах воєнного стану, значного дефіциту державних фінансових ресурсів, високого рівня інфляції та економічної нестабільності інвестиції виступають одним із визначальних механізмів забезпечення ефективного економічного відновлення України у повоєнний період. Інвестиційний потенціал розглядається як багатовимірна категорія, що містить внутрішні та зовнішні ресурси, наявні можливості інвестування, а також здатність економічних суб'єктів до отримання економічного ефекту від вкладення капіталу у виробничі, соціальні та інфраструктурні проекти, що є важливим для відновлення стратегічної інфраструктури та розвитку інноваційних секторів економіки.

Реалізація інвестиційного потенціалу значною мірою визначається умовами ринкового середовища, співвідношенням попиту і пропозиції на інвестиційні ресурси, рівнем ризиків та ефективністю управлінських рішень. Ключовим фактором його розвитку є формування прозорого, стабільного та передбачуваного інвестиційного середовища, а саме: стабільну політичну ситуацію, ефективне державне регулювання, зрозумілі економічні правила, сучасні механізми контролю за прозорістю фінансових потоків та сприятливий міжнародний імідж країни.

Створення зазначених умов стимулює залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій, сприяє модернізації виробничих потужностей, розвитку підприємництва та соціальної інфраструктури, а також підвищує конкурентоспроможність національної економіки на регіональному та глобальному рівнях. Внаслідок цього формується надійна база для довгострокового економічного розвитку та мінімізації негативного впливу кризових явищ. Отже, ефективне використання інвестиційного потенціалу та його інтеграція у систему антикризового управління виступають важливим інструментом стабілізації економіки, забезпечення фінансової стійкості держави, розвитку інноваційних секторів та сприяння сталому повоєнному зростанню.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний потенціал, інвестиційний ресурс, антикризове управління, національна економіка.

Oleksiy TARCHYNETS

ENHANCING INVESTMENT POTENTIAL FOR ANTI-CRISIS MANAGEMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

The article provides a comprehensive analysis of the theoretical frameworks for defining investment potential and emphasizes its critical role in the system of crisis management within the national economy. In the context of the ongoing military aggression by Russia against Ukraine, which has intensified economic instability, addressing the consequences of the crisis has become an urgent priority. In such conditions, investment potential emerges as a key instrument capable of driving economic recovery, reconstruction, and post-war stabilization. The scarcity of domestic budgetary resources highlights the necessity of mobilizing both internal and external investments to restore economic equilibrium. Consequently, the enhancement and targeted utilization of Ukraine's investment potential within crisis management strategies represent a strategically significant mechanism for national renewal and sustainable development.

The purpose of the article is to elucidate the theoretical foundations of investment potential and to clarify its significance as a tool for effective crisis management in the national economy. The study employs methods of analysis, synthesis, comparison, and generalization to systematize existing approaches and concepts.

Several conceptual perspectives are applied to the interpretation of investment potential. The resource-based approach emphasizes the role of internal economic resources and capacities but overlooks external investment opportunities. The probabilistic approach defines investment potential as a set of prospective

investment opportunities determined by the interaction of various economic, institutional, and market factors. The market approach conceptualizes investment potential as the outcome of the interplay between supply and demand for investment resources, influenced by market conditions, expected profitability, risk levels, and payback periods. The capacity-oriented approach views investment potential as the ability of a specific territory, economic sector, or enterprise to apply capital effectively in response to both internal and external conditions. The structural approach treats investment potential as an integral component of broader economic potentials, while the effective approach focuses on the realization of tangible results from the utilization of available investment resources.

The multidimensionality and complexity of investment potential underscore its strategic importance for ensuring economic stability, fostering investment inflows, and supporting post-crisis recovery and development of the national economy.

Keywords: investments; investment potential, investment resource, crisis management; national economy.

Постановка проблеми. Воєнна агресія Російської Федерації проти України має комплексний характер наслідків, що охоплюють геополітичну сферу, соціально-демографічні втрати та руйнування інфраструктури, водночас посилюючи кризові тенденції у національній економіці. У таких умовах постає необхідність розробки та впровадження ефективних стратегій нейтралізації негативних економічних наслідків війни та забезпечення сталого повоєнного відновлення. Обмеженість внутрішніх фінансових ресурсів через високі витрати на ведення бойових дій та руйнування критичної інфраструктури, поряд із загостренням структурних проблем економіки, визначає стратегічну значущість посилення інвестиційного потенціалу країни. Його цілеспрямоване формування та використання в межах системи антикризового управління національною економікою виступає ключовим механізмом стимулювання відновлення економічної діяльності та забезпечення довгострокового розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед дослідників питання інвестиційного потенціалу вивчали Р. Бойчук, О. Боровик, Д. Войт, Т. Гриньова, А. Дука, А. Завгородній, Л. Кравець, А. Кравчун, І. Крамаренко, Б. Москаленко, Я. Решетняк, О. Руденко, О. Сакун та інші. Проблематика сутності та ролі антикризового управління привертала увагу таких науковців, як Л. Васечко, В. Гобела, З. Живко, Г. Леськова, Л. Лігоненко, С. Мельник, О. Терещенко та інших. Водночас питання використання інвестиційного потенціалу як ефективного інструменту антикризового управління на

національному рівні залишається недостатньо дослідженим і потребує подальшого наукового опрацювання, особливо з огляду на сучасний стан економіки України.

Мета статті. Метою дослідження є систематизація теоретичних підходів щодо визначення категорії «інвестиційний потенціал» та вивчення його значення як інструменту антикризового управління національною економікою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення інвестиційного потенціалу в науковій літературі здійснюється через різні підходи [1]:

1. *Ресурсний підхід* розглядає потенціал виключно з позиції внутрішніх ресурсів суб'єктів господарювання, при цьому ігноруючи можливості екзогенного походження.

2. *Ймовірнісний підхід* трактує потенціал як сукупність інвестиційних можливостей, що формуються взаємодією факторів та специфічними умовами, які впливають на потоки капіталу.

3. *Ринковий підхід* акцентує на ймовірності інвестиційної реалізації на ринку та ефекті взаємодії попиту і пропозиції залежно від прибутковості, ризику та строків окупності проектів.

4. *Ємнісний підхід* визначає потенціал як здатність об'єкта застосовувати капіталовкладення з урахуванням ендогенних і екзогенних факторів.

5. *Структурний підхід* розглядає інвестиційний потенціал як компонент економічного потенціалу, що формується через поєднання різних видів ресурсів, а результативний підхід визначає його як властивість об'єкта отримувати максимальний ефект від залучених ресурсів.

Серед авторів існують різні визначення інвестиційного потенціалу. О. Руденко [2] трактує його як перелік ресурсів та їхню здатність трансформуватися в інвестиції для задоволення економічних потреб країни та стимулювання розвитку ринків капіталу.

Б. Москаленко [3] підкреслює мультизмістовність поняття, визначаючи його як характеристику, що корелює з інвестиційною активністю ринку та формується під впливом макроекономічних, екзогенних і специфічних факторів.

О. Сакун [4] визначає інвестиційний потенціал як «максимально можливу здатність залучати та ефективно використовувати інвестиційні ресурси для реалізації реальних і фінансових вкладень у новостворені фактори виробництва та інфраструктуру». Для його нарощення необхідне застосування сучасних управлінських методів та прогнозування у межах інвестиційної стратегії.

Суттєвим є підтвердження наявності мультиплікативного ефекту між обсягом інвестицій та зростанням ВВП, що зменшується у нестабільних

економічних умовах. Це обумовлює потребу стабілізації соціально-економічних процесів та одночасного нарощення інвестиційного потенціалу через покращення інвестиційного клімату, боротьбу з тіньовою економікою, підвищення привабливості країни для інвесторів та залучення зовнішніх ресурсів.

Антикризове управління є комплексним явищем, що не має єдиного визначення і містить кілька підходів. *Перший підхід* розглядає його як управління підприємством у кризовий період для подолання негативного стану та забезпечення подальшого розвитку, за необхідності – із залученням третіх сторін.

Другий підхід акцентує на превентивних заходах, спрямованих на запобігання кризовим проявам. *Третій підхід* об'єднує попередні, трактуючи антикризове управління як сукупність інструментів і процедур, що поєднують превентивні дії та оперативну реакцію на перші сигнали кризових явищ.

Дослідники підкреслюють важливість управління ризиками та моніторингу сильних і слабких сторін діяльності суб'єктів господарювання для запобігання фінансовим кризам [6 – 8].

Антикризове управління на рівні національної економіки містить превенцію, мінімізацію та нейтралізацію кризових проявів, а також підтримку фінансової стабільності через реалізацію відповідних управлінських процедур [9 – 13].

Євроінтеграційний курс України створює можливості для залучення інвестиційних ресурсів і трансформації економіки, проте процес реформи стикається з численними викликами, серед яких війна, ресурсна обмеженість та корупційні ризики. Однією з основних причин недостатнього використання інвестиційного потенціалу є відсутність комплексного стратегічного підходу щодо його застосування у системі антикризового управління.

В. Лещинський [14] відзначає необхідність створення методологічної основи для визначення потреб галузей у капітальних інвестиціях та оцінки можливостей суспільного виробництва щодо їх матеріального забезпечення.

Таким чином, одним із пріоритетних завдань у забезпеченні високої ефективності реалізації інвестиційного потенціалу в контексті антикризового управління національною економікою є формування стабільного фінансового, зовнішньополітичного та соціального середовища. Досягнення такої стабільності створює передумови для посилення довіри інвесторів та економічних суб'єктів, що, у свою чергу, сприяє активізації інвестиційних потоків і підвищенню їх концентрації у пріоритетних секторах економіки.

Забезпечення прозорості інвестиційних процесів, детінізація економіки та зміцнення репутаційних позицій держави на міжнародній арені виступають важливими чинниками формування сприятливого інвестиційного клімату. У комплексі ці заходи сприяють не лише підвищенню обсягів залучених інвестицій, а й створенню надійної основи для довгострокового економічного зростання, структурної модернізації національної економіки та зміцнення її конкурентних позицій на глобальних ринках.

Висновки та пропозиції. Багатомірність підходів щодо визначення змісту категорії «інвестиційний потенціал» відображає його комплексний характер та стратегічну значущість для розвитку системи антикризового управління національною економікою. У сучасних умовах воєнного стану, зростання державних видатків, посилення інфляційних процесів та обмеженість бюджетних ресурсів роль інвестицій стає визначальною для стабілізації економічної ситуації та відновлення фінансової стійкості країни. Залучення інвестицій не лише забезпечує надходження необхідних ресурсів для підтримки економічної активності, а й стимулює модернізацію виробничих потужностей, розвиток інфраструктури, створення нових робочих місць та зміцнення конкурентних позицій України на світовому ринку.

У цьому контексті стратегічно важливим є формування та впровадження комплексної стратегії антикризового управління, що передбачає поєднання превентивних заходів, оперативного реагування на кризові прояви та планування довгострокового відновлення економіки. Така стратегія дозволяє не лише нейтралізувати негативні наслідки сучасних викликів та загроз, а й створити міцну основу для повоєнного відновлення та сталого розвитку національної економіки. Зокрема вона сприяє покращенню інвестиційного клімату, підвищенню прозорості та детінізації економічних процесів, зміцненню міжнародного іміджу України та формуванню передумов для залучення довгострокових внутрішніх і зовнішніх інвестицій.

В умовах глобальної нестабільності і трансформації світової економіки ключовим завданням стає інтеграція національної інвестиційної політики та антикризового управління у єдину систему управлінських рішень, що дозволяє підвищити адаптивність економіки до зовнішніх і внутрішніх шоків, оптимізувати використання ресурсного потенціалу та забезпечити стабільний економічний розвиток країни у повоєнний період. Таким чином, поєднання ефективного використання інвестиційного потенціалу та реалізації системи антикризового управління виступає ключовим чинником забезпечення економічної безпеки, стійкості та конкурентоспроможності України в сучасних умовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Москаленко Б., Боровик О., Решетняк Я. Інвестиційний потенціал національної економіки: бібліографічний аналіз. *Вісник Економіки*, 2020. № 2. С. 62 – 75. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.02.062> (дата звернення 01.11.2025).
2. Руденко О.А. Формування інвестиційного потенціалу національної економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: 08.00.03. Черкаси, 2018. 20 с.
3. Москаленко Б.А. Соціально-політичні аспекти формування інвестиційного потенціалу національної економіки. *Actual trends of modern scientific research. Abstracts of the 5th International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Munich, Germany*. 2020. С. 21 – 27.
4. Сакун О. С. Інвестиційний ресурс структурних перетворень в економіці. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 6. (264). Т. 2. С. 182 – 188.
5. Крамаренко І.С., Войт Д.С., Кравець Л.О. Ефективність використання інвестиційного потенціалу національної економіки у контексті впливу на економічне зростання. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2019. № 1. С. 403 – 412.
6. Васечко Л. І. Антикризове управління як інструмент попередження загрози банкрутства підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6484> (дата звернення 20.10.2025).
7. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: підручник. К. : Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 824 с.
8. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. К. : КНЕУ, 2004. 268 с.
9. Гобела В. В., Живко З. Б., Леськів Г. З., Мельник С. І. Управління кризовими ситуаціями: навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 228 с.
10. Шатайло О. А. Змістовна характеристика системи антикризового управління. *Бізнесінформ*. 2019. № 5. С.217.
11. Воронкова Т. Є., Приймак Я. В. Трансформація антикризового управління в сучасних економічних умовах. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9447> (дата звернення 25.10.2025).
12. Олешко А.А. Антикризове регулювання національної економіки: теорія і практика: монографія. Національний університет ДПС України. Ірпінь: Видавництво НУДПСУ, 2012. 350 с.
13. Єпіфанова І., Болотнов Д. Місце стратегії в системі антикризового управління підприємствами. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 3. С. 335 – 338. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-306-3-51> (дата звернення 29.10.2025).

14. Лещинський В.П. Загальна економічна ефективність та її вплив на розвиток інноваційного потенціалу галузей та регіонів. *Державне будівництво*. 2016. №2. С. 1 – 6.

REFERENCES

1. Moskalenko, Bogdan, Borovik, Oleksandr & Reshetniak, Yaroslav. Investytsiynyi potentsial natsionalnoi ekonomiky: bibliografichniy analiz [National economy investmentattr activeness: a bibliographic analysis]. *Visnyk Ekonomiky – Herald of Economics*, No 2, 2020, Pp. 62 – 75, <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.02.062>, Accessed 1 April 2023 [in Ukrainian].

2. Rudenko, O.A. Formuvannia investytsiinoho potentsialu natsionalnoi ekonomiky [*Formation of the investment potential of the national economy*] – *The manuscript*, Cherkasy, 2018 [in Ukrainian].

3. Moskalenko, Bogdan. Sotsialno-politychni aspekty formuvannia investytsiinoho potentsialu natsionalnoi ekonomiky [Socio-political aspects of forming of investment potential of national economy], *Actual trends of modern scientific research. Abstracts of the 5th International scientific and practical conference*. MDPC Publishing. Munich, Germany, 2020, Pp. 21 – 27 [in Ukrainian].

4. Sakun, O.S. Investytsiyniy resurs strukturnykh peretvoren v ekonomitsi [The investment resource of structural transformations to economy], *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Herald of Khmelnytskyi national university, Economic sciences*, Issue 6, Part 2, 2018, Pp. 182 – 188 [in Ukrainian].

5. Kramarenko, I.S., Voit, D.S. & Kravez, L.O. Efektyvnist vykorystannia investytsiinoho potentsialu natsionalnoi ekonomiky u konteksti vplyvu na ekonomichne zrostantia [Efficiency of using the investment potential of the national economy in the context of the impact on economic growth], *Visnyk KhNAU. Serii: Ekonomichni nauky - The Bulletin of the Kharkiv national agricultural university of V. V. Dokuchaeva*, No 1, 2019, Pp. 403 – 412 [in Ukrainian].

6. Vasechko, Lyudmila. Antykryzove upravlinnia yak instrument poperedzhennia zahrozy bankrutstva pidpriemstva [Anti-crisis management as an instrument for prevention of the bankruptcy of the enterprise], *Efektivna ekonomika*, No 8, 2018, <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6484>, Accessed 1 April 2023 [in Ukrainian].

7. Lihonenko, L.O. Antykryzove upravlinnia pidpriemstvom [*Crisis management an enterprise*], 2005 [in Ukrainian].

8. Tereshchenko, O.O. Antykryzove finansove upravlinnia na pidpriemstvi [*Crisis financial management on an enterprise*], KNEU, 2004 [in Ukrainian].

9. Hobela, V. V., Zhyvko, Z. B., Leskiv, H. Z. & Melnyk S. I. Upravlinnia kryzovymy sytuatsiiamy: navchalnyi posibnyk [*Management crisis situations*], Lviv state university of internal affairs, 2022 [in Ukrainian].

10. Shatailo, O. A. (2019). Zmistovna kharakterystyka systemy antykryzovoho upravlinnia [*Content Characteristics of the Anti-Crisis Management System*]. *Biznesinform (Business Inform)*, (5), 217 [in Ukrainian].
11. Voronkova, T. Ye., & Pryimak, Ya. V. (2021). Transformatsiia antykryzovoho upravlinnia v suchasnykh ekonomichnykh umovakh [*Transformation of Anti-Crisis Management in Modern Economic Conditions*]. *Efektivna ekonomika - Effective Economy*, (10). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9447> [in Ukrainian].
12. Oleshko, A. A. (2012). Antykryzove rehuliuвання natsionalnoi ekonomiky: teoriia i praktyka [*Anti-Crisis Regulation of the National Economy: Theory and Practice: Monograph*]. Natsionalnyi universytet DPS Ukrainy. Irpin: Vydavnytstvo NUDPSU [in Ukrainian].
13. Yepifanova, I., & Bolotnov, D. (2022). Mistse stratehii v systemi antykryzovoho upravlinnia pidpriemstvamy [*The Role of Strategy in the Anti-Crisis Management System of Enterprises*]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu - Herald of Khmelnytskyi National University*, (3), 335 – 338. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-306-3-51> [in Ukrainian].
14. Leschinsky, V. P. Zahalna ekonomichna efektyvnist ta yii vplyv na rozvytok innovatsiinoho potentsialu haluzei ta rehioniv [The total economic efficiency and its impact on the innovationpotential of regions], *State building*, no 2, 2016, Pp. 1 – 6. [in Ukrainian].